

## POSTANOWIENIE

Dnia 29 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Żmij (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie z protestu D. K.

przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego przeprowadzonego w dniu 15 października 2023 r.

przy udziale:

1) Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

2) Prokuratora Generalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 29 listopada 2023 r.,

**pozostawia protest bez dalszego biegu.**

## UZASADNIENIE

W dniu 23 października 2023 r. D. K. wniosła protest przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego przeprowadzonego w dniu 15 października 2023 r.

W proteście skarżąca wskazała, że w dniu wyborów udała się około godz. 14:00 do wyznaczonej dla niej Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...], działającej w W. przy ul. [...] nr [...] - w dzielnicy [...].

Pobrała karty wyborcze do głosowania na kandydatów do Sejmu i Senatu, zaś członek Komisji zapytał skarżącą, czy chce pobrać kartę do głosowania

w referendum, którą pobrała. Następnie dokonała wyborów przez zakreślenie na ważnej karcie znakiem X na kandydata - poz. 9 z listy wskazanego w proteście komitetu i na senatora oraz zakreśliła odpowiedzi w referendum. Wszystkie trzy ważne karty wrzuciła do urny wyborczej.

We wtorek w dn. 17 października 2023 r. skarżąca sprawdziła na wywieszonym przez Obwodową Komisję Wyborczą nr [...] sprawozdaniu z wynikami głosowania w tym obwodzie, że na kandydata do Sejmu z poz. 9 z listy wskazanego w proteście komitetu oddano „0” głosów, mimo oddania przez skarżącą głosu na tego właśnie kandydata.

Skarżąca wniosła o rozpoznanie, czy przewodniczący i członkowie Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w W., w dzielnicy [...], działający jak funkcjonariusze publiczni, nie dopuścili się naruszenia przepisu przy obliczaniu głosów na kandydatów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, wykazując iż na ww. kandydata nikt w tym obwodzie nie głosował, co nie odpowiada prawdzie i co stanowiłoby obrazę art. 248 pkt 4 k.k.

### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Protest skarżącej przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego przeprowadzonego w dniu 15 października 2023 r. podlegał pozostawieniu bez dalszego biegu, zaś wskazywane przez skarżącą naruszenia dotyczące przebiegu głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej będą przedmiotem rozpoznania protestu, który zarejestrowany został w repertorium NSW.

Zgodnie z art. 33 ust. 1 u.r.o. przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum.

Jak stanowi art. 34 ust. 2 u.r.o. do warunków i trybu wnoszenia protestu oraz sposobu jego rozpatrywania i trybu podejmowania uchwały w tej sprawie przez Sąd Najwyższy stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy.

Stosownie do art. 241 § 3 k.wyb., wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Biorąc pod uwagę powyższe przepisy stwierdzić należy, iż przedmiotem protestu jest ważność referendum, a podstawę zakwestionowania tej ważności stanowią czyny przestępcze i naruszenia ustawy o referendum ogólnokrajowym dotyczące głosowania, ustalania wyników głosowania lub ustalania wyników samego referendum.

Ponadto z wyżej przytoczonych przepisów wynika, iż obowiązkiem wnoszącego protest, zgodnie z przepisami ustawy o referendum ogólnokrajowym i odpowiednio stosowanymi przepisami Kodeksu wyborczego, jest sformułowanie w nim zarzutów dotyczących naruszenia unormowań zawartych w ustawie o referendum ogólnokrajowym, albo dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum - mających wpływ na jego wynik, jak też przedstawienie lub wskazanie dowodów uzasadniających te zarzuty.

Sąd Najwyższy rozpatrując protest związany jest treścią postawionych zarzutów i tylko w tych granicach może badać ich dopuszczalność i zasadność (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2019 r., I NSW 17/19). Z tego też względu, nie jest rolą Sądu Najwyższego zastępowanie skarżącego w formułowaniu lub domniemywaniu możliwych do podniesienia zarzutów oraz wskazywanie lub poszukiwanie potencjalnych dowodów.

Analizując wniesiony protest Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że nie spełnia on wymogów z art. 241 § 3 k. wyb. w zw. z art. 34 ust. 2 u.r.o., dlatego też należało pozostawić go bez dalszego biegu.

Pierwszą przyczyną uzasadniającą podjęte w niniejszej sprawie rozstrzygnięcie jest brak wniosku skarżącej o stwierdzenie nieważności referendum lub referendum w obwodzie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że protest powinien zawierać odpowiedni wniosek o stwierdzenie nieważności referendum lub referendum w obwodzie. Jeżeli w proteście zabraknie niezbędnego elementu, konstytuującego i stanowiącego istotę protestu, jakim jest żądanie stwierdzenia nieważności referendum lub referendum w obwodzie, protest pozostawia się bez dalszego biegu (postanowienia Sądu

Najwyższego z 10 lipca 2019 r., I NSW 22/19; z dnia 10 lipca 2019 r., I NSW 23/19; 24 czerwca 2019 r., I NSW 16/19).

Kolejną przyczyną uzasadniającą pozostawienie protestu skarżącej bez dalszego biegu jest brak sformułowanych zarzutów. Skarżąca nie wskazuje jakie przestępstwo zostało w jej ocenie popełnione, jak również które przepisy ustawy o referendum ogólnokrajowym zostały naruszone. Podkreślić należy, że to na skarżącym spoczywa obowiązek sformułowania zarzutów dotyczących naruszenia unormowań zawartych w ustawie o referendum ogólnokrajowym, albo dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum - mających wpływ na wynik wyborów, jak też przedstawienie lub wskazanie dowodów uzasadniających te zarzuty.

Ostatecznie w ocenie Sądu Najwyższego, protest skarżącej nie wymienia i nie wskazuje żadnych dowodów popełnienia przestępstwa lub naruszenia przepisów ustawy, a także ich wpływu na wynik referendum. Niewskazanie dowodów jest uchybieniem formalnym protestu, które skutkuje pozostawieniem go bez dalszego biegu (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 listopada 2019 r., I NSW 222/19). Sąd Najwyższy nie może wyłącznie na podstawie samych twierdzeń wyborcy podważyć ważności referendum. Ciężar dowodu spoczywa na osobie, która wnosi protest. Nie może być zatem tak, że zaledwie uprawdopodobniony oświadczeniem własnym lub kilku osób protest będzie odnosił zamierzony skutek (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 listopada 2019 r., I NSW 305/19).

Zgodnie z art. 243 § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 241 k.wyb.

Z uwagi na fakt, iż protest skarżącej nie spełnia wymogów z art. 241 § 3 k.wyb. w zw. z art. 34 ust. 2 u.r.o., podlegał pozostawieniu bez dalszego biegu na podstawie art. 243 § 1 k.wyb. w zw. z art. 34 ust. 2 u.r.o.

[SOP]

[ms]

